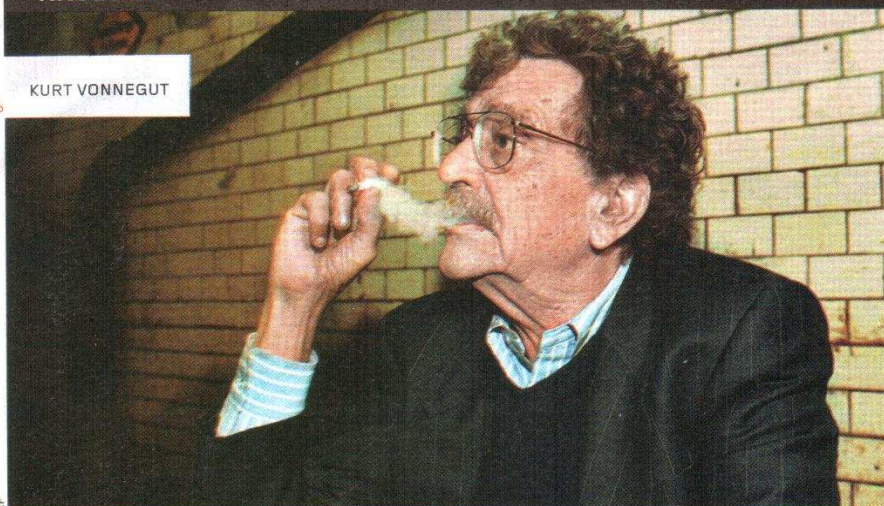

KNJIGE:

KURT VONNEGUT

66

AP

KURT VONNEGUT ZAJTRK PRVAKOV ALI ZBOGOM, PLAVI PONEDELJEK

PREVOD MATJAŽ ŠINKOVEC, ZALOŽBA SANJE (ZBIRKA SANJE ROMAN), LJUBLJANA 2010,
286 STR., 9,90 EUR

Izlivni mračnega zajebanta

Vonneguta smo v začetku osemdesetih let zelo brali, bil je kulturni avtor v krogih, ki so koketirali z domačim ludizmom. Verjetno smo občudovali predvsem formalno sproščenost, skepticizem in humor, ki ga je občasno prekinil kakšen udaren slogan, refren, recimo 'tako gre to' ali 'itd.', kot bi opozorila odmerjala čas in ponujala diskreten komentar absurdnosti in umiranja in nepreklicnosti usode; in tega, absurdnih smrti, pri Vonnegutu ni manjkalo. Uživali smo ob ontoloških simulacijah, recimo ob srečanju najbogatejšega Zemljana s svojim stvarnikom, ki čaka na popravilo vesoljske ladje in vmes napol za štos ustvari človeško civilizacijo, požirali bizarne povzetke in okruške neizpisanih znanstvenofantastičnih zgodb, bili očarani nad mešanjem visokega in nizkega, recimo dresdenske oblačne svetlobe, ki je nastala vsled bombnih represalij nad kulturnim spomenikom, z Zemljanoma v živalskem vrtu na planetu Trամalfador; sledili absurdni usodi največjega ameriškega nacističarja in podobno. Bili potem čisto presenečeni, ko so Vonneguta citirali ameriški profesorji postmodernizma, še bolj, ko so o njem govorili kot o morebitnem nobelovcu - kar bi ga, po njegovih besedah, zelo postaralo -, čeprav danes vidimo, v čem je trik. Vonnegut poudarja ločenost avtorja od pripovedovalca, intervjuira v lastno zgodbo, se srečuje z literarnimi osebami, prav pirandellovsko, drugače od mračnega modernizma se njegovo pisanje ne

odteguje s hermetičnostjo, temveč z neženeranim in pretiranim koketiranjem s populističnimi žanri, ki jih zvijačno izrablja. Hkrati je samoironičen, z nekaterimi avtobiografskimi podatki tako surov do sebe, kot da laže in blefira, neprizanesljiv je do lastne pisateljske pozicije; Kilgore Trout, njegov alter ego, je odhakljan marginaliziran kljukec, njegove zgodbe izrabljajo kot balast med fotkami razprtih dekliških mednožij - podobno kot teorija izrablja prakso? V Zajtrku prvakov se zaklošarjenje Kilgore Trout vzpenja proti slavi, zaradi nesporazuma, je priča divjanju poblaznelega oboževalca, v romanu se preplete, kompozicijsko spretno, precej zgodb in usod. Gre za knjigo s slikarskimi intervencijami, kot bi bili z drugega planeta, nas seznanja z najbolj osnovnimi fakti o življenju, kar ima potujevalni učinek, zraven kaj, recimo ritno luknjo, tudi nariše. Opozarja na ne-samoumevnost vsega, kar je danes malo naivno, čeprav čisto simpatično, tudi forma je času nastanka primerno razpuščena, danes je celo zajebancija v prozi večinoma bolj disciplinirana. Predvsem je v teh letih roman 'postal' bolj pesimističen; konča se s solzami in v solzah, nekateri deli vmes delujejo izrazito dežiluzorno, tudi humor se je bolj črno obarval in zavihnil proti sarkazmu in brezizhodni sprjaznjenosti, ki pa ji ne manjka zakisanega kritičnega komentarja o stanju sveta.

Matej Bogataj

++++